הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן קלב קלג קלד

לְזַהֵר לוֹמַר פְּסוּם הַקְּטֹרֶת מִתּוֹךְ הַכְּתָב, וְלֹא בְּעַל פֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהָאֱמִירָה בְּמָקוֹם הַהַקְטָרָה, וְחָיְשִׁינַן (מ) (יז) שֶׁמָּא יְדַלֵּג (בית יוסף (סי׳ קלג ד״ה ומ)מר) בשם מהר״י אבוהב (סי׳ קלג) וארחות חיים) אֶחָד מִסַּמְמָנִים, וְאָמְרִינַן (כריתות ו.) שֶׁהוּא חַיָּב מִיתָה אִם חִסֵּר אַחַת מִסַּמְמָנֶיהָ, וְלָכֵן נָהֲגוּ שֶׁלֹּא לְאָמְרוֹ בְּחוֹל, שֶׁמְּמַהֲרִין לְמַלֹּאכְתָּן וְחָיְשִׁינַן שֶׁמָּא יְדַלֵּג. וּכְשֶׁיּוֹצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת אוֹמֵר ״ה׳ נְחֵנִי״ וְגוֹ׳ (תהלים ה ט) (כל בו (סי׳ פז)) (ט) (יח) וּמִשְׁתַּחֲוֶה וְיוֹצֵא (מהרי״ל (הל׳ תפילה)):

קלג דִּין בָּרְכוּ בְּשַׁבָּת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א תשובת הריב״ש (סי׳ שלד).

א א(בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב אֵין אוֹמְרִים בָּרְכוּ אַחַר קְדִישׁ בָּתְרָא. הַגָּה: (א) אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְאָמְרוֹ בִּימוֹת הַחוֹל שָׁמָּא לֹא הָיוּ יְחִידִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כְּשֶׁאָמְרוּ 'בָּרְכוּ', מִכָּל מָקוֹם בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב אֵין לְאָמְרוֹ, (ב) דְּהַכֹּל בָּאִין לְבֵית הַכְּנֶסֶת קֹדֶם בָּרְכוּ (בית יוסף (ד״ה הטיר) בשם ריב״ש (סי׳ שלד)):

קלד סֵדֶר וְהוּא רַחוּם וְהַגְּבָהַת הַתּוֹרָה. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א ר״י אבוהב בשם הגאונים.

א א(הַגָּה: (א) נוֹהֲגִין לְהַרְבּוֹת בְּתַחֲנוּנִים בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי, (ב) וְאוֹמְרִים) (טור) **וְהוּא רַחוּם, וְאוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּקוֹל רָם, וְאִם לֹא אָמְרוֹ** (ג) [א] **מֵעֲמָד, עוֹבֵר עַל הַתַּקָּנָה** (ג) **וְנִקְרָא פּוֹרֵץ גָּדֵר.** הַגָּה: וְכֵן נוֹהֲגִין (ד) לְאָמְרוֹ מֵעֲמָד,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א (א) **מֵעֲמָד.** עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״א), וְהָאֵידָנָא אֵין רֹב צִבּוּר מַמְתִּינִין עַל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְכָל אֶחָד נוֹפֵל בְּשָׁעָה שֶׁגָּמַר, וְאֵין לוֹ לְיָחִיד לְהַמְתִּין עַל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, כִּי מוּטָב שֶׁלֹּא יִפֹּל כָּל כָּךְ קֹדֶם נְפִילַת אַפַּיִם, וַאֲפִלּוּ בִּמְדִינוֹת אֲלוּ שֶׁאוֹמְרִם אַחַר רַחוּם, מִכָּל מָקוֹם רָאוּי לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל פָּנִים לְוַדַּאי רַחוּם, וְעַיִן לְעֵיל

בְּאֵר הֵיטֵב

וּפוּרִים בְּמָקוֹם הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים, אוֹמְרִים שִׁיר אַחַר מַעֲנֵינוּ שֶׁל יוֹם, בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ בָּרְכִי נַפְשִׁי (תהלים קד), בְּחוֹל הַמּוֹעֵד דְּפֶסַח הוֹדוּ לַה׳ (תהלים קיח), וּבְחֹל הַמּוֹעֵד דְּחַג כְּאֵיל תַּעֲרֹג (תהלים מב), וּבַחֲנֻכָּה מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד (תהלים ל), וּבְפוּרִים עַל אֵיתָן הַשָּׁחַר (תהלים כב). וְתָמַהּ אֲנִי מִי הִתִּיר לָהֶם לְשַׁנּוֹת הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם, עַיִן שָׁם שֶׁהֶעֱלָה שֶׁלֹּא לְדַלֵּג הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם. אֶלָּא שֶׁיֹּאמְרוּ הַשִּׁיר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם, וְהַשִּׁיר מַעֲנֵינוּ שֶׁל יוֹם, וְכֵן כָּתַב הָרַמַּ״ע סִימָן כ״ה. אֶלָּא מֵיהוּ אֵיזֶה מִקְדִּים, הֶעֱלָה שָׁם דְּשִׁיר שֶׁל כָּל יוֹם קוֹדֵם, דְּתָדִיר וְשֶׁאֵינוֹ תָּדִיר קוֹדֵם, אֲבָל בַּחֲנֻכָּה אוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת קֹדֶם לַמִּזְמוֹר שֶׁהָיוּ הַלְוִיִּם אוֹמְרִים בְּכָל יוֹם, מִשּׁוּם פִּרְסוּמֵי נִסָּא, עַיִן שָׁם. וְעַיִן מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ד) **שָׁמָּא יְדַלֵּג.** עַיִן מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב בְּאֵר שֶׁבַע בְּמַשָּׂכֶת כְּרִיתוּת דַּף (מ״ו) [ו׳] (ד״ה חיסר וכו׳ לאו) עַל הַבַּיִת יוֹסֵף סִימָן זֶה (סי׳ קלג ד״ה ואומר), וְכֵן הוּא בְּטֵ״ז (סק״ב) וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה). וּבְתְשׁוּבַת שַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן (י״ז) רוֹצֶה לְיַשֵּׁב הַבַּיִת יוֹסֵף עַיִן שָׁם. וְאֵינוֹ כֵּן מִשְּׁמָעוּת דִּבְרֵי הַבַּיִת יוֹסֵף, דְּלְהַבַּיִת יוֹסֵף מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ לֹא נָתַן בְּתוֹכוֹ עֲשָׂב שֶׁמַּעֲלֶה עָשָׁן אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה עַיִן שָׁם, וְזֶה הֶפֶךְ דִּבְרֵי הָרַב בַּעַל שַׁעַר אֶפְרַיִם, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְעַיִן בְּסֵפֶר מִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ (הלכות כלי המקדש פ״ב ה״ג), וּבְסֵפֶר מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ דַּף קכ״ה עַמּוּד ב׳, וּבְסֵפֶר בִּרְכַּת הַזָּבַח (כריתות ו. ד״ה חיסר), וּבִפְרִי חָדָשׁ. [וְעַיִן בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) שֶׁהָאֲרִיךְ מְאֹד בָּזֶה]. מִי רַגְלַיִם הַנִּזְכָּר בְּפְסוּם הַקְּטֹרֶת, כְּתַב הַכֹּל בּוֹ (סי׳ לח) מֵעַיִן אֶחָד שֶׁשָּׁמּוֹ מִי רַגְלַיִם, וּמַה שֶּׁכָּתוּב מִפְּנֵי הַכָּבוֹד פָּרוּשׁוּ לְפִי שֵׁשׁ לְאוֹתוֹ מַעְיָן שָׁם שֶׁל בִּזָּיוֹן. וּבְבֹאֵר שֶׁבַע (שם ד״ה והלא) הָאֲרִיךְ לְהוֹכִיחַ דְּמֵי רַגְלַיִם מַמָּשׁ קָאָמַר, עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּבְנֵי יַעֲקֹב (סי׳ קלג הגה״ט): (ט) **וּמִשְׁתַּחֲוֶה וְיוֹצֵא.** מֵהָרִי״ל (הל׳ תפילה) עָשָׂה שֵׁשׁ הִשְׁתַּחֲוָאוֹת כְּשֶׁהֻלַּךְ מִמְּקוֹמוֹ לְמוּל אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ וּבְצֵאתוֹ מִפֶּתַח בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּכָל פַּעַם, כְּתַלְמִיד הַנִּפְטָר מֵרַבּוֹ. כְּשֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, לֹא יֵצֵא וְאָחוֹרָיו לְהֵיכָל, אֶלָּא יְצַדֵּד וְכֵן בִּירִידָתוֹ מֵהַתֵּבָה, עַמֶּק הַבְּרָכָה (ענין תפילה עצמה אות מא) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו):

א (ד) **מֵעֲמָד.** וְכֵן אֵל אָרֵךְ אַפַּיִם, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲטָאנוּ וּוִדּוּי. וְאִם סִיַּם וְהוּא רַחוּם קֹדֶם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, יַמְתִּין עִם רַחוּם וְחַנּוּן עַל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְנוֹפֵל עִמּוֹ. שְׁיָרֵי

בֵּאוּר הֲלָכָה

תַּחֲנוּן, אֲבָל בְּיָמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים בָּהֶם לַמְנַצֵּחַ וְאֵל אָרֵךְ אַפַּיִם אֵין לְהָאֲבֵל לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעַמּוּד, וּמִיהוּ בָּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים נוֹהֲגִין שֶׁאָבֵל מִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הָעַמּוּד. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) מוּטָב לִבְנוֹ שֶׁיִּשְׁכֹּר אֶחָד לוֹמַר קְדִישׁ בִּמְקוֹמוֹ מִשֶּׁיֹּאמַר אֶחָד בְּחִנָּם, וְעַיִן בִּתְשׁוּבַת חֵתָם סוֹפֵר (ח״ב סי׳ שמה) דְּאֵין לְהַשְׂכִּיר זְכִיָּה בְּמָקוֹם הָאֲבֵלִים. וְעַתָּה נִבְאַר קְצָת מִדִּינֵי תּוֹשָׁב וְאוֹרֵחַ. אִם שְׁנֵיהֶם בְּנֵי שְׁלֹשִׁים אוֹ בְּנֵי שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ אוֹ שְׁנֵיהֶם יָאר צַיִט, דּוֹחֶה הַתּוֹשָׁב אֶת הָאוֹרֵחַ לְגַמְרֵי מִלְּהִתְפַּלֵּל וְלוֹמַר קְדִישׁ עַל הָעַמּוּד, [אַךְ בִּפְרִיסַת שְׁמַע וְקְדִישׁ שֶׁעַל הַפֶּתַח שְׁנֵיהֶם שָׁוִין, וַיְחַלְּקוּ בְּגוֹרָל], וּמִכָּל מָקוֹם פַּעַם רִאשׁוֹנָה יֵשׁ רְשׁוּת לְאוֹרֵחַ בֶּן שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ לְהִתְפַּלֵּל וְלוֹמַר קַדִּישׁ יְתוֹם בְּמָקוֹם תּוֹשָׁב בֶּן שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְכֵן בְּכָל שְׁלֹשִׁים יוֹם יֵשׁ רְשׁוּת לְאוֹרֵחַ לְהִתְפַּלֵּל וְלוֹמַר קַדִּישׁ יְתוֹם פַּעַם אֶחָד. יָאר צַיִט תּוֹשָׁב וּבֶן שְׁלֹשִׁים אוֹרֵחַ, הָאוֹרֵחַ יֹאמַר קַדִּישׁ שְׁלִישִׁי וְהַתּוֹשָׁב יֹאמַר קַדִּישׁ רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי. יָאר צַיִט אוֹרֵחַ וּבֶן שְׁלֹשִׁים תּוֹשָׁב, אוֹ בֶּן שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ תּוֹשָׁב, יֵשׁ לֵיאָר צַיִט אוֹרֵחַ רַק קַדִּישׁ אֶחָד דְּהֵינוּ קַדִּישׁ רִאשׁוֹן. בֶּן שְׁלֹשִׁים אוֹרֵחַ וּבֶן שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ תּוֹשָׁב, שְׁנֵיהֶם שָׁוִין, וְיַחְלְקוּ בְּכָל הַתְּפִלָּה בַּקְּדִישִׁים. אִם יֵשׁ בֶּן שְׁלֹשִׁים תּוֹשָׁב, וְיָאר צַיִט תּוֹשָׁב וְיָאר צַיִט אוֹרֵחַ, יֵשׁ לֵיאָר צַיִט אוֹרֵחַ גַּם כֵּן קַדִּישׁ אֶחָד, וְאֵינוֹ יָכוֹל הַיָּאר צַיִט תּוֹשָׁב לוֹמַר לֵיאָר צַיִט אוֹרֵחַ אֲנִי קוֹדֵם נָגְדְּךָ,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְקַמֵּן בְּהִלְכוֹת יוֹם טוֹב: (יז) **שָׁמָּא יְדַלֵּג.** וּבְבֵית יוֹסֵף (סי׳ קלג ד״ה ואומר) מִפְּקַפֵּק בָּזֶה, דַּהֲלֹא אֵין מִיתָה אֶלָּא בְּהַקְטָרָה לֹא בַּאֲמִירָה, וְעוֹד דְּאֵין מִיתָה אֶלָּא בְּמֵזִיד, לָכֵן הַמְדַקְדְּקִין נוֹהֲגִין לְאָמְרוֹ בְּכָל יוֹם [מָגֵן אַבְרָהָם] (סק״ה). (יז) וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּאוֹתָן שֶׁאֵין אוֹמְרִין רַק בְּשַׁבָּת אֵין מְרַגְּלָא בְּפוּמֵיהוּ כָּל כָּךְ, יֹאמְרוּ מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר: (יח) **וּמִשְׁתַּחֲוֶה וְיוֹצֵא.** דְּבַמִּקְדָּשׁ נָמֵי כְּשֶׁגָּמְרוּ הָעֲבוֹדָה הָיוּ מִשְׁתַּחֲוִין וְיוֹצְאִין. וְעַיִן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו):

א (א) **אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר קַדִּישׁ וּבָרְכוּ אַחַר גְּמַר הַתְּפִלָּה שֶׁהִתְפַּלְּלוּ כָּל הַצִּבּוּר מִפְּנֵי שֶׁלִּפְעָמִים יֵשׁ אֵיזֶה יְחִידִים שֶׁבָּאוּ אַחַר בָּרְכוּ וְלֹא שָׁמְעוּ בָּרְכוּ, וְעַיִן לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה רֵישׁ סִימָן ס״ט שֶׁבֵּאַרְנוּ שָׁם הַכֹּל לְדִינָא: (ב) **דְּהַכֹּל בָּאִין וְכוּ׳.** דַּאֲפִלּוּ אִם אֵרַע לְאֶחָד שֶׁנִּתְאַחֵר לָבוֹא אַחַר בָּרְכוּ, מִכָּל מָקוֹם מִסְתָּמָא כְּבָר שָׁמַע בָּרְכוּ מֵהָעוֹלִים לַתּוֹרָה:

א (א) **נוֹהֲגִין לְהַרְבּוֹת וְכוּ׳.** יֵשׁ מְקוֹמוֹת (ג) שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר קֹדֶם וְהוּא רַחוּם שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים וּוִדּוּי: (ב) **וְאוֹמְרִים וְהוּא רַחוּם.** וְתִקּוּן אֲמִירָתָהּ הָיָה עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה נַס גָּדוֹל, כַּמּוּבָא בַּכָּל בּוֹ (סי׳ יח) וְנִדְפַּס בְּסִדּוּרִים. וְצָרִיךְ לְאָמְרוֹ (ג) בְּכַוָּנָה וּבְמָתוֹן וְלֹא בִּמְרוּצָה: (ג) **וְנִקְרָא פּוֹרֵץ גָּדֵר.** יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא מִקְרֵי פּוֹרֵץ גָּדֵר אֶלָּא אִם לֹא אָמְרוֹ כְּלָל, (ג) אֲבָל אִם אָמְרוֹ שֶׁלֹּא בַּעֲמִידָה לֹא הָוֵי בִּכְלַל פּוֹרֵץ גָּדֵר: (ד) **לְאָמְרוֹ מֵעֲמָד.** וְכֵן אֵל אָרֵךְ אַפַּיִם שֶׁאוֹמְרִים אַחַר חֲצִי קַדִּישׁ (ד) צָרִיךְ לוֹמַר גַּם כֵּן מֵעֲמָד, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲטָאנוּ, וּוִדּוּי צָרִיךְ לוֹמַר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יג) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה):

א (ג) מִבֵּית יוֹסֵף (ד״ה בשני): (ב) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג): (ג) לְבוּש וְהוּבָא בְּאֵלִיָּה רַבָּה (שם): (ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah